proLékaře.cz | 13.5.2024

Dopis redakci časopisu Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie

Vážená redakce,
v roce 2016 jsem v redakční radě České a slovenské neurologie a neurochirurgie s radostí přivítal návrh, aby jedním z témat minimonografií pro rok 2017 byly ataxie. V posledních letech došlo na tomto poli k rozvoji možností diagnostiky i vědeckého poznání. V českém písemnictví posledních desetiletí ale monografický text na toto téma schází, a přitom je ataxie častý klinický problém, s jehož diferenciální diagnostikou si mnohdy neurologové nevědí rady. Podpořil jsem také návrh na jméno první autorky, jejíž dizertační práce na dané téma mne před pár lety zaujala. A skutečně jsem letos dostal rukopis minimonografie Ataxie s žádostí o recenzi, kterou jsem s radostí přijal.

V recenzi jsem musel upozornit na řadu nedostatků, jejichž nápravu jsem ale považoval za poměrně snadnou, a poslal jsem konkrétní návrhy potřebných úprav vč. doplnění literatury. S překvapením jsem tedy nad výtiskem čísla časopisu zjistil, že rukopis vyšel v téměř nezměněné podobě [1]. Nedovedu si představit, že by autorka na připomínky recenzenta nereagovala a editor to nechal bez povšimnutí. Je snad možné, že došlo k nějakému technicko-organizačnímu nedopatření a má recenze se k autorce vůbec nedostala. Nezbývá mi tedy než upozornit na nedostatky formou dopisu redakci a zopakovat v něm své hlavní recenzní připomínky – když už nelze chyby práce napravit, tak alespoň aby se nepřenášely do dalších generací našich neurologů.

Prvním problémem práce je nepřiměřeně velká pozornost, která se věnuje historickému pojetí popisu mozečkových příznaků a jejich klasickému vyšetření. Ačkoli se tato část rukopisu dobře čte, jedná se jen o detailní opakování informací, které lze najít v mnoha historických pramenech domácí provenience. Je škoda, že autorky zvolily tak konzervativní přístup vč. přejímání tradovaných, ale nikdy fakticky neověřených tvrzení, jako např. o úzké bázi dolních končetin u senzitivní ataxie v tab. 1 na str. 383 nebo o mechanizmech pádů na str. 384.

Navíc by se – alespoň podle názvu – nemělo jednat o minimonografii věnovanou pouze mozečkovému syndromu. Skotomizace zájmu na mozeček je tu ale takřka absolutní, takže nejen v popisech klinických nálezů, ale např. i v popisech řízení pohybu nebo tvorby motorických programů zcela chybí zmínka o roli dalších funkčních systémů při vzniku příznaků ataxie, zejména senzorického systému, premotorického kortexu a okruhů bazálních ganglií. Doporučoval jsem převzít informace např. z recentního konsenzuálního přehledu [2] nebo z prací Barešovy skupiny [3,4], leč nestalo se tak.

Z praktického hlediska za nejzávažnější nedostatek práce považuji, že část věnující se diferenciální diagnostice ataxií není úplná. Nejsou zde vůbec zmíněny léčitelné příčiny ataxie, jejichž vyloučením by měl diagnostický postup začínat – např. celiakie, autoimunitní onemocnění, Niemann-Pick C. Ani zde autorka nevyužila navržený literární zdroj [5]. Přínos minimonografie by podstatně zvýšilo, kdyby nepředkládala jen seznam možných diagnostických okruhů, ale pokusila se o návrh postupu pro praxi [6].

Závěrem již jen několik méně významných nedostatků, které ovšem dále snižují kvalitu práce: téměř chybí adekvátní reference s odkazy v textu. Jistě není běžné, aby více než 10stránkový přehledový článek obsahoval jen 13 odkazů, a to převážně na starší práce. V článku zůstaly některé textové chyby, na něž jsem upozorňoval, např. opakovaně „Biswanger" v textu i v tabulce (bylo by bývalo asi nejlepší vyhnout se eponymu a používat termín „chronická vaskulární encefalopatie"). Pochybuji, že je obr. 1 pro téma minimonografie tak významný, že musí zabírat celou tiskovou stranu, v každém případě mu schází legenda – u běžného čtenáře nelze předpokládat zkušenost s odečítáním nálezů posturografie. V testu jsou některé otázky (a nabídky odpovědí) nejasné a výběr správných odpovědí přinejmenším sporný – zejména otázky 2, 3, 6, 12, 14.

Závěrem tedy mohu jen znovu konstatovat, že lituji této promarněné šance a považuji za velkou škodu, že nadále v domácí literatuře postrádáme kvalitní soudobý přehled na téma ataxie.

prof. MUDr. Evžen Růžička, DrSc., FCMA, FEAN

Literatura

1. Paulasová Schwabová J, Daňková M. Ataxie. Cesk Slov Neurol N 2017; 80/113(4): 379–391. doi: 10.14735/amcsnn2017379.
2. Caligiore D, Pezzulo G, Baldassarre G et al. Consensus paper: towards a systems-level view of cerebellar function: the interplay between cerebellum, basal ganglia, and cortex. Cerebellum 2017; 16(1): 203–229. doi: 10.1007/s12311-016-0763-3.
3. Husárová I, Mikl M, Lungu OV et al. Similar circuits but different connectivity patterns between the cerebellum, basal ganglia, and supplementary motor area in early Parkinson's disease patients and controls during predictive motor timing. J Neuroimaging 2013; 23(4): 452–462. doi: 10.1111/jon.12030.
4. Lungu OV, Bares M, Liu T et al. Trial-to-trial adaptation: parsing out the roles of cerebellum and BG in predictive motor timing. J Cogn Neurosci 2016; 28(7): 920–934. doi: 10.1162/jocn_a_00943.
5. Ramirez-Zamora A, Zeigler W, Desai N et al. Treatable causes of cerebellar ataxia. Mov Disord 2015; 30(5): 614–623. doi: 10.1002/mds.26158.
6. Fogel BL, Perlman S. An approach to the patient with late-onset cerebellar ataxia. Nat Clin Pract Neurol 2006; 2(11): 629–635. doi: 10.1038/ncpneuro0319.